

Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer i Stor-Elvdal - Høring og offentlig ettersyn

Utvalg	Utvalgssaksnr.	Møtedato
Planutvalget	2024/26	20.11.2024

Vedlegg

1 20241107_KM_Stor_Elvdal

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

Forslag til kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer 2024 – 2034 for Stor-Elvdal kommune sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn, jf. plan- og bygningsloven § 11-14.

Planutvalgets behandling i møte 20.11.2024:

Votering: *Kommunedirektørens forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt.*

Vedtak i Planutvalget - 20.11.2024:

Forslag til kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer 2024 – 2034 for Stor-Elvdal kommune sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn, jf. plan- og bygningsloven § 11-14.

Bakgrunn

Miljø- og klimadepartementet, Riksantikvaren og fylkeskommunen har en pågående satsning for styrking av kommunal kulturminnekompetanse. Målet er at flest mulig kommuner skal ha egne kommunedelplaner for kulturminner med tilhørende bestemmelser og retningslinjer. Stor-Elvdal kommune søkte i 2016 om deltakelse i prosjektet, og fikk i 2017 tilsagn om kr. 200 000,- i støtte, hvorav 100 000,- utbetales når planprogrammet er fastsatt og 100 000,- når planen er vedtatt. Kriteriet for å motta støtte var at planen ble utarbeidet som en kommunedelplan etter plan- og bygningsloven § 11-1. I tillegg ble det i 2023 søkt om ytterligere 100 000,- fra riksantikvaren.

Satsningen på styrket kommunal kulturminnekompetanse har sin bakgrunn i at oversikt over kulturminner og kunnskap om lokalhistorie er viktig for god forvaltning og formidling av kulturminnene.

Kulturminnene er en ressurs i samfunnsutviklingen og skal ligge til grunn for verdiskapning i kommunene. Kulturminneplanen skal være et godt styringsverktøy for kommunen, og gi grunnlag for stedsutvikling, næringsutvikling og styrking av lokal identitet. Kulturminner er en ikke-fornybar ressurs og planen skal derfor bidra til at viktige kulturminner ivaretas slik at fremtidige generasjoner kan ha glede og nytte av dem.

Lokal forankring og prosess

Allerede i planstrategien for 2011-2015 var det vedtatt at arbeid med kommunedelplan for kulturminner skulle igangsettes, men arbeid kom først i gang i 2017.

Planprogrammet for kulturminneplanen ble fastsatt av Kommunestyret den 14.03.2018.

Det ble satt ned ei arbeidsgruppe for planarbeidet. Denne har bestått av:

Prosjektleder: Camilla Anderson (Enhetsleder forvaltning og arealplanlegger)

Medlem: Janne Mellum (Enhetsleder kultur og samfunn)

Medlem: Marianne Kløften (Byggesaksbehandler)

Landskapsarkitektkontoret Feste Nordøst v/Anja Øren Ryen har vært engasjert til å utarbeide kart og skrive planen.

I prosessen med kulturminneplanen har det vært gjennomført veiledningsmøter og deltagelse på seminarer med fylkeskommunen (KIK samlinger). Det har også blitt gjennomført 6 grendemøter med invitasjon til lokalbefolkningen om å komme med innspill på viktige lokale kulturminner. Deltakelsen på disse møtene var god, med opptil rundt 30 deltakere på flere av møtene. Historielaget og enkelte kunnskapsrike enkeltpersoner har blitt kontaktet for ytterligere innspill. Det har også vært bedt om innspill til kulturminner gjennom kommunens hjemmeside.

Arbeidsgruppa har arbeidet med å sortere informasjon og velge ut objekter ut ifra lokalkunnskap, de utvalgte satsingsområdene og kriterier beskrevet i kap. 2 i kulturminneplanen.

Planen bygger dermed på en kombinasjon av allerede registrerte og kjente kulturminner, samt nye innspill som har kommet i prosessen.

Om dokumentet

Kommunedelplan for kulturminner- og kulturmiljø består av en beskrivende rapport med bestemmelser, retningslinjer og handlingsplan, og et juridisk bindende plankart med hensynssoner. I tillegg har kulturminneplanen temakart som viser omtalte kulturminner. Disse er i seg selv ikke juridiske bindende kart. Rapporten er bygd opp med følgende hovedkapitler:

- 1) De verdifulle kulturminnene
- 2) Bakgrunn og formål
- 3) Kulturminnevern
- 4) Kommunens eldste historie
- 5) Landbrukets kulturminner
- 6) Skogbrukets kulturminner
- 7) Tekniske og industrielle kulturminner
- 8) Kommunikasjon og samferdsel
- 9) Møteplasser, bygninger og miljø
- 10) Krigsminner
- 11) Samlekart
- 12) Bestemmelser og retningslinjer
- 13) Handlingsprogram 2024-2028

14) Litteraturliste

Kapittel 1-3 er innledningskapitler med bakgrunnsinformasjon rundt begrepet kulturminner, formål med planen, viktige begreper og om muligheter som finnes rundt et kulturminne- eller miljø.

Kap 4-10 beskriver utvalgte objekter innenfor hvert av satsingsområdene og målsettinger. Objektene er med noen unntak kartfestet.

Kap 11 viser et samlet oversiktskart over alle de utvalgte objektene, vist med ulike farger for hvert av satsingsområdene.

Kap 12 fastsetter bestemmelser og retningslinjer og hører nøye sammen med tilhørende hensynssonekart. Bestemmelser og retningslinjer legger føringer for hva som må hensyntas i områder med hensynssoner.

Kap 13 er handlingsprogrammet for videre arbeid, med fokus på å bedre formidle kulturminner og kulturmiljø i Stor-Elvdal. Handlingsprogrammet gjelder for perioden 2024-2028, og må vurderes og revideres i 2028.

Kap 14 er Litteraturliste.

I tillegg til plandokumentet er det tilhørende SOSI-fil, som er en digital kartfil med alle hensynssonene.

Vurdering

Hovedformålet med kommunedelplanen er å få kartlagt og vurdert det som finnes av kulturminner og kulturmiljøer i kommunen. Kommunedelplanen vil gi kommunen større kunnskap og oversikt over kulturminner og kulturmiljøer, og den vil være et verktøy og en ressurs for undervisning, formidling, folkehelse, arealplanlegging, forvaltning, byggesaksbehandling og næringsutvikling.

En del av målet med arbeidet har vært å lage en rapport som kan være nyttig og interessant å lese, og å bruke i eksempelvis undervisningssammenheng. Til dels har tilgjengeligheten av objektene hatt fokus, for å bedre muligheten for verdiskapning og at flere får mulighet til å oppleve kulturminner i sitt daglige liv.

Planen er ikke en komplett oversikt over alle kulturminner- og miljø i Stor-Elvdal. Planen har mål i seg om å være et levende dokument som skal revideres, og det kan da tilføyes nye objekter.

Det er svært individuelt hva som anses som viktigst å omtale, viktigst å ta vare på, eller viktigst å fokusere på og det har kommet flere synspunkter på dette både gjennom de åpne møtene og i planprosessen så langt.

Prosjektet gjennom Fylkeskommunen/Riksantikvaren med tilhørende tilskuddsordning forutsetter at planen har et plankart med hensynssoner, og tilhørende bestemmelser og retningslinjer. Ikke alle objektene har fått hensynssoner, men arbeidsgruppa har gjort et utvalg ut ifra hvor godt informasjonsgrunlaget er, type objekt og hva man ønsker for fremtiden med det enkelte objekt. En del objekter er kun med i planen for formidling og bevisstgjøring.

Økonomiske konsekvenser

Som beskrevet innledningsvis har en pågående satsning for styrking av kommunal kulturminnekompetanse gjort at prosjektet foreløpig har mottatt 200 000,- fra eksterne midler,

og vil motta ytterligere 100 000,- når arbeidet er ferdigstilt. Disse midlene har blitt og blir benyttet til kjøp av konsulenttjenester. I tillegg har det blitt benyttet litt driftsmidler (avsatt i budsjett) til konsulenttjenester, møtelokaler og bevertning ved åpne møter. Fult regnskap vil først kunne fremlegges etter sluttbehandling.

Planforslaget vil etter vedtak ha et handlingsprogram for 4-års perioden. Der beskrives tiltak for å følge opp kulturminneplan, og hvem som har ansvar for å utføre arbeidet. Oppfølging som har økonomiske konsekvenser må følges opp gjennom budsjett og økonomiplan.

Administrative konsekvenser

Arbeidet med kulturminneplan er et omfattende arbeid. Medlemmer i arbeidsgruppa har lagt ned et betydelig timeantall, både i forbindelse med gjennomføring av åpne møter samt kvalitetsjekking, utvelgelse av objekter, befaringer, bildetaking/innhenting og skrivearbeider.

Konsekvenser for folkehelsen

Formidlingen av kulturminner i Stor-Elvdal kommune utøves av ulike aktører, kommersielle og frivillige, som er med på å skape gode opplevelser for storelvdøler gjennom bruk av kulturminner og kulturlandskap. En viktig del av folkehelse er nettopp gode opplevelser og trivsel i hverdagen. Tilrettelegging av kulturminner og kulturstier som igjen kan generere mer fysisk aktivitet er også positivt.

Konsekvenser for miljø og klima

Planen i seg selv har ingen direkte konsekvenser for klima, men ivaretagelse av bygninger, gjenbruk og ny bruk av eksisterende bygninger er klimavennlige tiltak.

Klimaendringene øker påkjenningene på kulturminner og kulturmiljø, og kan føre til både akutte hendelser og skader som får utvikle seg over tid.

Med et klima i endring blir godt vedlikehold og skjøtsel enda viktigere enn før. For eksempel vil en forlenget vekstsesong kunne føre til at kulturlandskap gror raskere igjen. Våtere klima og hyppigere flommer kan føre til at bygninger blir skadet eller tatt av flom. Vurdering av risiko, gjennomføring av risikoreduserende tiltak og god beredskap er viktig for å redusere tapet av kulturhistoriske verdier.

Konklusjon

Samlet sett anser kommunedirektøren forslag til kommunedelplan for kulturminner- og kulturmiljø 2024-2034 som godt gjennomarbeidet, og anbefaler at planforslaget legges ut til høring og offentlig ettersyn.